Lietas Nr. A420534512
Lietas arhīva Nr. AA43-1200-14/9

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā, 2014.gada 3.novembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente S.Liniņa,
tiesneses I.Kaļiņina un U.Mihailova

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 17.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2011.gada 26.oktobra spriedumu krimināllietā Nr.15830102209 pieteicējs /pers. B/ atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 326.[1]panta pirmās daļas un attaisnots. Ar Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2012.gada 31.janvāra lēmumu krimināllietā Nr.15830102209 Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2011.gada 26.oktobra spriedums atstāts negrozīts.

Spriedums, ar kuru /pers. B/ (turpmāk – pieteicējs) atzīts par nevainīgu un attaisnots, stājies spēkā 2012.gada 31.janvārī.

[2] Pieteicējs saskaņā ar likumu ,,Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" (turpmāk - Zaudējumu atlīdzināšanas likums) vērsās Tieslietu ministrijā ar 2012.gada 25.aprīļa iesniegumu zaudējumu atlīdzības saņemšanai sakarā ar nepamatotu atstādināšanu no amata krimināllietas izmeklēšanas laikā no 2009.gada 23.februāra līdz 2012.gada 17.aprīlim, kā arī lūdza atlīdzināt izdevumus par juridisko palīdzību.

[3] Ar Tieslietu ministrijas 2012.gada 17.augusta lēmumu Nr.1-4.3/17 (turpmāk – Lēmums) nolemts:

1) apmierināt pieteicēja prasījumu par zaudējumu - izdevumu par juridisko palīdzību, ko sniedzis zvērināts advokāts un zvērināta advokāta palīgs krimināllietā - atlīdzināšanu un izmaksāt zaudējumu atlīdzību Ls 314,40 apmērā;

2) apmierināt pieteicēja prasījumu par zaudējumu - nesaņemtās darba samaksas - atlīdzināšanu un izmaksāt zaudējumu atlīdzību par atstādināšanas no amata periodu no 2009.gada 23.februāra līdz 2012.gada 16.aprīlim Ls 11 643,17 apmērā;

3) pārskaitīt Valsts ieņēmumu dienestam (turpmāk – Dienests) no pieteicēja nesaņemtās darba samaksas ieturamo iedzīvotāju ienākuma nodokli Ls 3096,13 apmērā;

4) ieskaitīt attiecīgajos speciālajos budžetos sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas par pieteicēja atstādināšanas no amata periodu no 2009.gada 23.februāra līdz 2012.gada 16.aprīlim Ls 5351,51 un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras nodaļā iesniegt ziņojumu par veiktajām iemaksām.

Ievērojot Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta ceturtajā daļā noteikto, Ministrija atzina, ka iedzīvotāju ienākuma nodoklis no nesaņemtās darba samaksas ieturams Ls 3096,13 apmērā un pieteicēja nesaņemtās darba samaksas apmērs pēc nodokļu ieturēšanas ir Ls 11 152,27 saskaņā ar aprēķinu.

[4] Pieteicējs, nepiekrītot Lēmumam daļā par nesaņemtās darba samaksas atlīdzināšanas apmēru, iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu.

Pieteikumā pieteicējs norāda, ka Tieslietu ministrija (turpmāk - Ministrija) tikai daļēji apmierināja viņa lūgumu par zaudējumu - nesaņemtās darba samaksas - atlīdzināšanu par atstādināšanas no amata periodu no 2009.gada 23.februāra līdz 2012.gada 16.aprīlim. Pieteicējs uzskata, ka darba devēja Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – Dienests) Ministrijai sniegtais pieteicēja nesaņemtās darba samaksas aprēķins, piemērojot faktisko darba algu un vēl 15% samazinājumu, nav pamatots un ir sastādīts pretēji Ministru kabineta 2004.gada 27.aprīļa noteikumu Nr.433 „Iesniegumu iesniegšanas un izskatīšanas, darba garantiju un sociālo garantiju atjaunošanas un zaudējumu atlīdzības izmaksas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr.433) 3.4.apakšpunktam. Pieteicējs norāda, ka nesaņemtā darba samaksa nosakāma, ņemot vērā viņa vidēo

izpeļņu, kas aprēķināta Darba likuma 75.panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas ltiesneša lēmumu lietā atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicināta Ministrija un Dienests.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 17.maija spriedumu noraidīts pieteicēja pieteikums par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu.

Spriedums pamatots ar turpmāk minēto.

[6.1] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punktā noteikts, ka, ievērojot šā likuma 2. un 3.pantā minētos nosacījumus, personai ir atlīdzināma nesaņemtā darba samaksa, ja darba attiecības nodibinātas un darbinieka pienākumu izpilde uzsākta, pirms šajā likumā minētajos gadījumos personai atņemta iespēja turpināt to pildīšanu.

Lietā nav strīda par to, ka ir iestājies Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 2.panta 1.punktā noteiktais zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats, proti, ir stājies spēkā attaisnojošs tiesas spriedums krimināllietā. Lietā nav arī strīda par atstādināšanas no amata periodu.

Lietā ir strīds par Dienesta veiktā zaudējumu atlīdzības aprēķina pareizību.

Pieteicēja ieskatā zaudējumu atlīdzības apmērs bija aprēķināms, ņemot par pamatu pieteicēja vidējo izpeļņu par pēdējiem sešiem mēnešiem pirms atstādināšanas no amata, savukārt Ministrijas un Dienesta ieskatā ir aprēķināma un izmaksājama zaudējuma atlīdzība tādā apmērā, kādu pieteicējs būtu saņēmis, ja nebūtu atstādināts no amata.

[6.2] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma izpratnē nesaņemtā darba samaksa personai izmaksājama kā zaudējuma atlīdzība, t.i., kā atlīdzība, ko persona noteikti būtu saņēmusi, ja būtu veikusi amata pienākumus. Zaudējuma atlīdzināšana ir tiesību aizskāruma mantisko seku novēršana, ar mērķi nodrošināt pēc iespējas pilnīgāku tāda stāvokļa atjaunošanu, kāds būtu bijis, ja aizskārums nebūtu noticis. Nepamatoti atstādinātas no amata amatpersonas gadījumā atlīdzības mērķis ir nodrošināt nepamatoti zaudēto ienākumu – darba samaksas – pilnīgu atlīdzināšanu.

Tādējādi secināms, ka par atstādināšanas no amata laiku personai ir izmaksājama atlīdzība, kas atbilst faktiskajai darba samaksai, kādu persona būtu saņēmusi, ja šajā laika periodā būtu strādājusi.

[6.3] Kā konstatējams no lietas materiāliem, Dienests ir veicis aprēķinu par faktiski nesaņemto darba samaksu par atstādināšanas no amata periodu, proti, no 2009.gada 23.februāra līdz 2012.gada 16.aprīlim *(lietas 58.lapa)*.

Izvērtējot minēto aprēķinu, tiesa secina, ka Dienests, veicot aprēķinu, ir ņēmis vērā iepriekš minētajā laika periodā amatā noteikto mēnešalgu un noteiktās piemaksas, kā arī ņēmis vērā pienākošos atvieglojumus un Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta ceturtajā daļā noteikto, ka izmaksājamā zaudējumu atlīdzība par nesaņemto darba samaksu tiek aplikta ar nodokļiem un nodevām likumā „Par nodokļiem un nodevām" un konkrētajos nodokļu likumos noteiktajā kārtībā, izņemot sociālās apdrošināšanas iemaksas. Matemātiska aprēķina kļūdas tiesa nekonstatē.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta trešā daļa noteic, ka zaudējumu atlīdzībai, kas nav atlīdzība par mantai nodarītiem zaudējumiem, piemērojams Valsts statistikas komitejas noteiktais patēriņa cenu pieauguma indekss.

Kā konstatējams no Ministrijas pieteicējam izmaksājamā zaudējumu atlīdzības aprēķina *(lietas 67.lapa)*, pieteicējam izmaksājamajai zaudējumu atlīdzībai ir piemērots Valsts statistikas komitejas noteiktais patēriņa cenu pieauguma indekss atbilstoši Centrālās statistikas pārvaldes datiem.

Tādējādi pieteicējam izmaksājamā zaudējuma atlīdzības – nesaņemtās darba samaksas – aprēķins ir veikts atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

[6.4] Ievērojot, ka pieteicēja atstādināšanas no amata periodā tika piemērots visiem Dienesta darbiniekiem mēnešalgas samazinājums, tad šis samazinājums ir attiecināms arī uz pieteicējam izmaksājamo zaudējumu atlīdzību. Tas apstāklis, ka pieteicējs šajā periodā no amata bija atstādināts, nav pamats pret viņu piemērot atšķirīgus nosacījumus un aprēķināt lielāku darba samaksu nekā faktiski pieteicējs to būtu saņēmis, veicot darba pienākumus. Nav pamatots arī pieteicēja iebildums, ka zaudējumu atlīdzība ir aprēķināma, ņemot par pamatu vidējo izpeļņu par pēdējiem sešiem mēnešiem pirms atstādināšanas no amata perioda saskaņā ar Darba likuma 75.panta pirmās daļas nosacījumiem.

Darba likuma 75.panta pirmajā daļā noteikts, ka visos gadījumos, kad darbiniekam saskaņā ar šo likumu izmaksājama vidējā izpeļņa, tā aprēķināma par pēdējiem sešiem mēnešiem no darba algas, kā arī no prēmijām. No minētās tiesību normas izriet, ka vidējā izpeļņa ir izmaksājama Darba likumā paredzētajos gadījumos. Savukārt no Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punkta normas izriet, ka šajā gadījumā likumdevējs kā zaudējumus ir paredzējis atlīdzināt nesaņemto darba samaksu, proti, atlīdzināt to darba samaksu, ko persona būtu saņēmusi, ja nebūtu atstādināta no amata.

[7] Par Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 17.maija spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, lūdzot pieteikumu apmierināt.

Apelācijas sūdzībā papildus pieteikumā minētajiem argumentiem pieteicējs norāda, ka no Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 4.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-149/2012 secināms, ka, nosakot nesaņemtās darba samaksas apmēru, nav jāņem vērā iespējamais atalgojums, ko persona būtu varējusi saņemt, atrodoties amatā un ka jāņem vērā atlīdzības, kuras personai noteikti būtu saņēmusi. Tas apstāklis, ka turpmāk pieteicēja amata mēnešalga tika samazināta par 15% nevar attiekties uz pieteicējam izmaksājamo zaudējumu atlīdzinājumu, jo šis samazinājums tika piemērots pēc tam, kad pieteicējs no amata tika atstādināts, un, ievērojot tiesiskās paļāvības principu, attiecībā uz pieteicēju šo samazinājumu nevar piemērot.

[8] Rakstveida paskaidrojumā Ministrija norāda, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un ir noraidāma. Attiecībā uz pieteicēja atsauci uz Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 4.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA-149/2012 Ministrija norāda, ka minētajā lietā Augstākā tiesa ir lēmusi par nesaņemtās darba samaksas atlīdzību atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma normās noteiktajam. Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma normās noteiktajam, personai tiek izmaksāta nesaņemtā darba samaksa kā zaudējumu atlīdzinājums. Turklāt pieteicējam atlīdzināmās nesaņemtās darba samaksas aprēķinā 15 % samazinājums piemērots, pamatojoties uz to, ka mēnešalgas samazinājums tika piemērots visiem Dienesta ierēdņiem un darbiniekiem saskaņā ar likumu. Minētais samazinājums nebija atkarīgs no iestādes ieskata atkarībā no pieteicēja darba novērtējuma vai citiem apstākļiem.

[9] Rakstveida paskaidrojumā Dienests norāda, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota un lūdz pieteicēja pieteikumu noraidīt.

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu apelācijas sūdzība tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[11] Pārbaudījusi un izvērtējusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība ir nepamatota un pieteikums ir noraidāms.

[12] Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtā daļa noteic, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šajā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Administratīvā apgabaltiesa, pārbaudījusi pieteikumā un apelācijas sūdzībā ietvertos argumentus, atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai un atkārtoti tos pašus apsvērumus nenorāda.

Papildus apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[13] Nav pamatots pieteicēja viedoklis, ka atlīdzināmā darba samaksa nosakāma kā vidējā izpeļņa atbilstoši Noteikumu Nr.433 3.4.apakšpunktam un Darba likuma 75.panta pirmajai daļai.

[14] Saskaņā ar Noteikumu Nr.433 3.4.apakšpunktu, pieprasot Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punktā minēto zaudējumu - nesaņemtās darba samaksas - atlīdzību, iesniegumam zaudējumu atlīdzības saņemšanai pievieno personas darba devēja izziņu vai darba devēju izziņas par personas vidējo izpeļņu, kas aprēķināta atbilstoši Darba likumam, un nesaņemto darba samaksu.

Minētā tiesību norma neregulē, kā jānosaka atlīdzināmā nesaņemtā darba samaksa, tā noteic, kādus dokumentus jāpievieno iesniegumam zaudējumu atlīdzības saņemšanai atkarībā no pieprasītās zaudējumu atlīdzības veida. Tas, ka viens no pievienojamiem dokumentiem ir darba devēja izziņa par personas vidējo izpeļņu, nenozīme, ka vidējā izpeļņa ir jāņem vērā, nosakot atlīdzināmās darba samaksas apmēru.

[15] Darba likuma 75.panta pirmā daļa noteic, kā aprēķināma vidējā izpeļņa visos gadījumos, kad tā izmaksājama saskaņā ar šo likumu.

Kā jau pirmās instances tiesa pamatoti norādījusi, Zaudējumu atlīdzināšanas likuma izpratnē nesaņemtā darba samaksa personai izmaksājama kā zaudējuma atlīdzība, t.i., kā atlīdzība, ko persona noteikti būtu saņēmusi, ja būtu veikusi amata pienākumus.

Konkrētajā gadījumā pieteicējs bija Dienesta Muitas pārvaldes ierēdnis (pildīja Latgales reģionālās iestādes Muitas noteikumu pārkāpumu novēršanas daļas Rēzeknes iekšzemes fiziskās kontroles sektora muitas maiņas priekšnieka amata pienākumus).

Valsts civildienesta likuma 23.pants noteic, ka ierēdnis saņem atlīdzību, kuru nosaka atbilstoši Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumam (turpmāk - Amatpersonu atlīdzības likums). Līdz ar to uz pieteicēju ir attiecināms Amatpersonu atlīdzības likums, un attiecīgi atlīdzinājums par nesaņemto darba samaksu nosakāms, ievērojot Amatpersonu atlīdzības likuma 3.panta pirmo daļu, kas paredz, ka valsts institūciju amatpersonu atlīdzību šā likuma izpratnē veido darba samaksa, sociālās garantijas un atvaļinājumi. Darba samaksa šā likuma izpratnē ir mēnešalga, piemaksas, prēmijas un naudas balvas.

Amatpersonu atlīdzības likums nosaka gadījumus, kad tiek izmaksāta vai ņemta vērā vidējā izpeļņa, piemēram, nosakot atvaļināšanas vai atlaišanas pabalsta apmēru (17.pants), taču minētais likums neparedz, ka vidējo izpeļņu ņem vērā, nosakot nesaņemtās darba samaksas apmēru.

Nesaņemtās darba samaksas apmēru nosaka Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.pants. Tā pirmās daļas 1.punkts noteic, ka personai ir atlīdzināma nesaņemtā darba samaksa, trešā daļa noteic, ka zaudējumu atlīdzībai piemērojams Valsts statistikas komitejas noteiktais patēriņa cenu pieauguma indekss, un ceturtā daļa, kas noteic, ka atlīdzība par darba

samaksu tiek aplikta ar nodokļiem.

Tā kā nesaņemtās darba samaksas apmēru regulē Zaudējumu atlīdzināšanas likums, nav pamata, nosakot nesaņemtās darba samaksas apmēru, piemērot Darba likuma 75.pantu.

[16] Pieteicējs, iebilstot pret atlīdzības aprēķinā ietvertā 15% amata mēnešalgas samazinājumu, atsaucies uz Augstākās tiesas atziņu 2012.gada 4.jūnija spriedumā lietā Nr.SKA-149/2012, ka zaudējuma atlīdzinājumā ietilpst tikai tādas atlīdzības, kuras persona noteikti būtu saņēmusi, izmaksājamajā nesaņemtajā darba samaksā savukārt neietilpst tādas atlīdzības, kuras ir atkarīgas no iestādes ieskata, kas nav pietiekami skaidri prognozējams, piemēram, prēmijas, kas tiek piešķirtas atkarībā no personas darba novērtējuma, vai neparedzētas naudas balvas.

Lai gan minētajā lietā Augstākā tiesa izteikusies par nesaņemtās darba samaksas atlīdzību atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma normās noteiktajam, apgabaltiesas ieskatā, Augstākās tiesas atziņa ir piemērojama arī šajā lietā, jo abos gadījumos tiek aplūkots darba samaksas jēdziens Amatpersonu atlīdzības likuma izpratnē.

Ievērojot Augstākās tiesas atziņas, secināms, ka Dienests, aprēķinot nesaņemto darba samaksu no 2009.gada 14.augusta, pamatoti nav ņēmis vērā to mēnešalgas apmēru, kāds pieteicējam bija pirms atstādināšanas, jo saistībā ar likumu „Par valsts budžetu 2009.gadam" visiem ierēdņiem tika solidāri samazinātas mēnešalgas 15 % apmērā neatkarīgi no konkrētās iestādes ieskata, no pieteicēja darba novērtējuma vai citiem apstākļiem. Līdz ar to, ja pieteicējs netiktu atstādināts no amata, viņš no 2009.gada augusta nesaņemtu tādu mēnešalgu, kādu bija saņēmis pirms tam.

[17] No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs par pieteikumu un apelācijas sūdzību ir samaksājis valsts nodevu Ls 60 (85,37 *euro*) *(sk. lietas 7. un 115.lapu)*.

Saskaņā ar likuma „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 8.panta trešo daļu pieteicējs minētajā lietā atbrīvojams no valsts nodevas un citiem tiesas izdevumiem.

Ņemot vērā minēto, pieteicējam ir atmaksājama samaksātā valsts nodeva Ls 60 apmērā (85,37 *euro*).

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 127.pantu valsts nodevu atmaksā Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

noraidīt /pers. B/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Atmaksāt /pers. B/(personas kods /personas kods/, deklarētā dzīvesvieta /adrese A/) samaksāto valsts nodevu 85,37 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente S.Liniņa

Tiesneses I.Kaļiņina, U.Mihailova